

СОЦИАЛНО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО И СОЦИАЛНИ ПРЕДПРИЕМАЧИ. ПРОЦЕС НА СОЦИАЛНО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

Лекция 13

Бизнес предприемачество
Лидия Гълъбова ©
Стопански факултет

СОЦИАЛНО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО И СОЦИАЛНИ ПРЕДПРИЕМАЧИ

„Твърде дълго информацията,
възможностите и ресурсите бяха
ограничения, те трябва да са
мостове.“

Шарад Вивек Сагар

ОСНОВНИ МОМЕНТИ

- Какво представлява социалното предприемачество;
- Каква е разликата между предприемачество и социално предприемачество;
- Какви са специфичните особености на възможностите за социално предприемачество.

СОЦИАЛНО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

- ◉ Социалното предприемачество е сравнително нова дейност, която помага за подобряване на условията на живот на много хора по света.
- ◉ Социалното предприемачество съчетава социалното благополучие и бизнес ориентиран начин на мислене (Доуърти и др., 2014; Маир и Марти, 2006; Шорт и др., 2009).

СОЦИАЛНО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

- ◉ Понятията *социално предприемачество* и *социален предприемач* са въведени от Уилям Драйтън, изпълнителен директор на Фондация „Ашока“.
- ◉ Фондация „Ашока“ - Фондацията е създадена през 1980 г. от Уилям (Бил) Драйтън, според когото най-мощната сила за създаване на добро в света е социалният предприемач: човек, воден от иновативна идея, който може да помогне за справяне със значим световен проблем <http://www.ashoka.org>

СОЦИАЛНО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

- ◉ Според Фондация „Ашока“, социалните предприемачи са двигатели на социалната промяна и ролеви модели за гражданския сектор.
- ◉ За кратък период от време социалните предприемачи могат да направят малки промени, които се отразяват чрез съществуващите системи и в крайна сметка водят до значителна промяна в дългосрочен план.

СОЦИАЛНО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

- ⦿ Социалното предприемачество и социалните предприемачи играят ролята на инициатори на промяна в социалния сектор като:
 - възприемат мисия да създават устойчива социална стойност;
 - разпознават и неотлъчно се борят за реализиране на нови възможности в подкрепа постигането на тази мисия;
 - ангажират се в процес на непрекъснати иновации, адаптация и обучение;

СОЦИАЛНО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

- ⦿ Социалното предприемачество и социалните предприемачи играят ролята на инициатори на промяна в социалния сектор като:
 - действат смело без да се чувстват ограничени от ресурсите, с които разполагат в настоящия момент;
 - демонстрират повишен усет за отчетност пред клиентите, които обслужват и резултатите, които създават (Дийс, 1998).

СОЦИАЛНО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

- ⦿ Социалното предприемачество е насочено към тази част от населението, която е лишена от определени услуги, пренебрегвана е или се намира в неравностойно положение.

СОЦИАЛНО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

• Според Борнстейн (1998) социалните предприемачи:

- отварят нови възможности като представят иновативни идеи;
- комбинират визията за бизнеса с реализъм;
- проявяват творчество и етичност при решаване на проблемите;
- демонстрират пълна отделеност на техните идеи за социална промяна.

СОЦИАЛНО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

Критериите на фондация „Ашока“ за подбор на социални предприемачи са:

- да имат нова идея за разрешаване на социален проблем от решаващо значение;
- да са креативни;
- да имат предприемаческа нагласа;
- да имат визия за обширното социално въздействие на идеята;
- да притежават безспорна етичност.

ПАРАМЕТРИ, ОПРЕДЕЛЯЩИ СОЦИАЛНОТО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

- *Социалната ангажираност и ентузиазъм* - това е съвкупността от характерни особености, които формират своеобразен социален компас, посредством който в хода на своята работа социалните предприемачи се справят с препятствия, трудности и дори изкушения.
- *Иновативност* - Социалните предприемачи обикновено са изправени пред екстремни предизвикателства в области, където традиционните решения не работят.

ПАРАМЕТРИ, ОПРЕДЕЛЯЩИ СОЦИАЛНОТО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

● *Личност на социалния предприемач*

Необходимо е той да притежава такива качества, които да му помагат да проявява постоянство и последователност при преследване на поставените цели. Трябва да е мотивиран за постигане на социалните цели и да гледа критично на социалните въпроси.

ПАРАМЕТРИ, ОПРЕДЕЛЯЩИ СОЦИАЛНОТО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

Социалното предприемачество може да бъде конструирано около следните пет основни компонента:

- *социална мисия;*
- *социална иновация;*
- *социална промяна;*
- *предприемачески дух;*
- *личностни особености на предприемача.*

ПАРАМЕТРИ, ОПРЕДЕЛЯЩИ СОЦИАЛНОТО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

● *Социалната мисия е основополагаща за социалното предприемачество.*

- *Сред основните социални проблеми са: застаряване; зависимост от лекарства и химични вещества; деца със специални потребности; хора в неравностойно положение; дискриминация спрямо малцинствата; образование; социално изключване в резултат на развитието на информационните и комуникационни технологии; производство и снабдяване с енергия; опазване на околната среда; здравеопазване; бездомници и др.*

ПАРАМЕТРИ, ОПРЕДЕЛЯЩИ СОЦИАЛНОТО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

- **Социалните иновации** са важни за социалното предприемачество, тъй като там, повече от всякъде другаде, е необходимо ново виждане, нов подход, нова стратегия, нова идея или, общо казано, нов начин на правене на нещата, който може да бъде приложен на практиката.
- **Социалната иновация** е генериране и прилагане на нови идеи за това, как хората трябва да организират междуличностните дейности или социалните взаимодействия, за да постигнат една или повече социални цели.

ПАРАМЕТРИ, ОПРЕДЕЛЯЩИ СОЦИАЛНОТО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

- **Социалната промяна** е един от най-типичните компоненти на социалното предприемачество (Дракър, 1985; Мартин и Осбърг, 2007). Важен момент при промяната е, че вследствие на една промяна може да се породят друга промяна.
- Само 20% от опитите за промяна завършват с успех (Сенж, 1999). Разбира се промените могат да доведат и до последващи позитивни промени. Този процес наподобява вълни.

ПАРАМЕТРИ, ОПРЕДЕЛЯЩИ СОЦИАЛНОТО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

- **Предприемаческият дух** е основен двигател на ръста в стопанския сектор и се разглежда като важен елемент на социалното предприемачество.
- По отношение на социалното предприемачество като че ли най-точна е дефиницията за предприемачески дух на фондация „Ашока“, според която **предприемачите са лидери, които разпознават възможностите за промяна и иновации и се посвещават изцяло на това да направят тази промяна възможни.**

ПАРАМЕТРИ, ОПРЕДЕЛЯЩИ СОЦИАЛНОТО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

- Личностните особености на предприемача, които са решаващи при социалното предприемачество, са творчество, креативност и предприемачески умения. Тези специфични особености са свързани с готовността за поемане на риск въпреки всичко и постигане на социална промяна.
- Смята се, че социалното предприемачество се състои не толкова в самата промяна на модела на поведение, колкото в наличието на личности, които са готови да променят този модел.

ПРЕДПРИЕМАЧ И СОЦИАЛЕН ПРЕДПРИЕМАЧ

- Предприемачът може да спомогне за генериране на социална стойност, а социалният предприемач, следвайки мисията си за създаване на социална стойност, може да постигне и търговски успех.
- Всички видове предприемачи (класически/традиционни и социални) трябва да проявяват т.нар. корпоративна социална отговорност, което означава да осигурят постигането на успех като интегрират няколко социални аспекта в дейността на предприятието.

ПРЕДПРИЕМАЧ И СОЦИАЛЕН ПРЕДПРИЕМАЧ

- Предприемачът е човек, който спомага за постигане на икономически напредък, като намира нови и по-добри начини да прави нещата и е отговорен за определянето, оценката и използването на възможности, които генерират печалба за собственика на предприятието и всички заинтересовани страни. Генерирането на стойност и създаването на богатство само по себе си е един от основните начини за измерване на успеха на дейността на един класически предприемач.

ПРЕДПРИЕМАЧ И СОЦИАЛЕН ПРЕДПРИЕМАЧ

- ◉ *Социалните предприемачи* имат социална мисия и са една крачка по-напред като реализират възможности, които водят до постигане на социална стойност. Може да се смята, че социалното предприемачество се развива благодарение на проблемите, които са породени от успеха на класическото предприемачество. Социалните предприемачи са силно отдадени на социалния проблем, който възнамеряват да решат и тяхната основна цел е създаването на устойчива социална промяна.

ПРЕДПРИЕМАЧ И СОЦИАЛЕН ПРЕДПРИЕМАЧ

- ◉ *Социалното предприемачество* представлява по-голямо предизвикателство, защото за този вид предприемачество не съществуват готови бизнес модели.
- ◉ *Ролята на социалното предприемачество* за икономиката все повече нараства.

ПРЕДПРИЕМАЧ И СОЦИАЛЕН ПРЕДПРИЕМАЧ

- ◉ *Социалното предприемачество* признава значението на компетенциите, които са характерни за *традиционното предприемачество* по отношение на управление, финанси и др., а от своя страна *традиционното предприемачество* признава иновативността и важността на *социалното предприемачество*.

КОМПЕТЕНЦИИ, КОИТО СА ВАЖНИ ЗА УСПЕХА НА СОЦИАЛНИЯ ПРЕДПРИЕМАЧ

- **Лидерство:** Поемане на инициатива и конкретни действия за решаване на проблема.
- **Оптимизъм:** увереност, че могат да постигнат смелите си цели дори когато другите се съмняват. Самоувереност и твърда вяра, че могат да променят нещата въпреки обстоятелствата.
- **Твърдост:** комбинация от упоритост, страст и усиlena работа.

КОМПЕТЕНЦИИ, КОИТО СА ВАЖНИ ЗА УСПЕХА НА СОЦИАЛНИЯ ПРЕДПРИЕМАЧ

- **Регенериране:** умение за бързо възстановяване и адаптиране към обстоятелства, предизвикателства и провали. Когато всичко се проваля, тези хора се изправят на крака. Те са устойчиви и на най-силните бури. Те гледат на провалите като на ценни уроци.
- **Творчество и иновативност:** Тези хора виждат новите възможности и мислят по нетрадиционен начин. Те виждат връзки и модели, които малцина могат да си представят.

КОМПЕТЕНЦИИ, КОИТО СА ВАЖНИ ЗА УСПЕХА НА СОЦИАЛНИЯ ПРЕДПРИЕМАЧ

- **Емпатия:** Тези хора могат да се поставят на мястото на другия и да погледнат нещата от друг ъгъл. Това е едно от най-важните качества - да се разбират потребностите на другите.
- **Емоционална и социална интелигентност:** Тези хора умеят да се свързват с другите и да изграждат силни връзки.

СОЦИАЛНОТО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО КАТО ПРОЦЕС

- Социалното предприемачество е потенциално бизнес решение на социален проблем. Това решение трябва да генерира социална стойност, която се дефинира като *„тази, която подобрява благополучието на земята и нейните живи организми“* (Бриксън, 2007, стр. 866).

СОЦИАЛНОТО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО КАТО ПРОЦЕС

- Предприемаческата бдителност се определя като една от ключовите черти, която може да помогне на предприемачите да откриват предприемачески възможности.
- За Рирзнер (1997, стр. 72) предприемаческата бдителност *„се отнася до поведение на приемане на наличните (но до този момент пренебрегвани) възможности.“*

СОЦИАЛНОТО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО КАТО ПРОЦЕС

- Предприемаческата бдителност зависи от три различни елемента:
 - търсене на информация,
 - разбиране за състоянието на средата и
 - слабите връзки в предприемаческите социални контакти.

СОЦИАЛНОТО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО КАТО ПРОЦЕС

- Мисията на социалното предприемачество се отличава от тази на традиционното по това, че в основата ѝ е залегнал социалният аспект.
- Именно разрешаването на важен социален проблем е в основата на пазарното предложение на социалния предприемач и съпътстващата го отговорност, свързана със следването на икономическите и социални цели.

СОЦИАЛНОТО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО КАТО ПРОЦЕС

- Дейността на социалните предприемачи е насочена към създаване на стойност от името на обществото или в името на опазване на околната среда вместо в улавянето на търговска стойност, което е типично и за традиционните предприятия от предприемачески тип.

СОЦИАЛНОТО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО КАТО ПРОЦЕС

- За да създаде стойност социалното предприемачество трябва да разработи иновативни стратегии, да предложи нов начин на съчетаване и използване на наличните ресурси и да приложи нови структури на управление.
- За разлика от общоприетото схващане, че значимите промени изискват огромни усилия, при социалното предприемачество се прилага напълно различен подход. Там интервенциите са относително малки, но независимо от това водят до несъизмеримо по-големи резултати.

СОЦИАЛНОТО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО КАТО ПРОЦЕС

- Управлението при социалното предприемачество е изправено пред предизвикателствата на конфронтираци се институционални изисквания, породени от различията в логиката в основата на регулаторната рамка на социалната и културна среда, в която то функционира.

СОЦИАЛНОТО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО КАТО ПРОЦЕС

- От една страна, конфликтът може да е породен от факта, че заинтересованите страни са съгласни с целите, но не приемат начините за тяхното постигане.
- От друга страна, конфликтът може да е породен от факта, че заинтересованите страни не са съгласни с целите. Тази ситуация е по-сложна и рядко се стига до компромиси.

СОЦИАЛНОТО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО КАТО ПРОЦЕС

- Ръст в резултат на социалното предприемачество може да се постигне и чрез франчайзинг на социалния модел, в резултат на който в замяна на такса (и допълнителни вноски), франчайзополучателят получава бизнес формат, който вече е бил тестван за финансова устойчивост и социално въздействие.
- Франчайзингът при социалното предприемачество е по-рядко срещано явление. Това се дължи на затруднения, свързани с определянето на формата, който може да бъде предложен за лиценз.

СОЦИАЛНОТО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО КАТО ПРОЦЕС

- Хибридната природа на социалното предприемачество води до повишаване на сложността на управленския процес. Тя се изразява в това, че всеки един от партньорите се стреми да максимизира възвръщаемостта и да постигне своите цели като същевременно постига целите на партньорството.

СОЦИАЛНОТО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО КАТО ПРОЦЕС

- Социалните предприемачи залагат на различни страни от своята дейност, за да привлекат търговска печалба, грантово финансиране, частни дарения или други форми на безвъзмездно дарителство.

СОЦИАЛНОТО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО КАТО ПРОЦЕС

- Една от важните задачи на социалните предприемачи е да използват умело двойствения характер на своята мисия, за да създадат привлекателен имидж на своята организация и подходящи маркетингови комуникации, които да отговарят на очакванията на различните заинтересовани страни.

ВЪПРОСИ

1. Какво представлява социалното предприемачество? По какво се отличава от традиционното предприемачество?
2. Кои са основните компетенции, които трябва да притежава социалният предприемач?
3. От какво са породени основните предизвикателства пред управленския процес при социалното предприемачество?

БЛАГОДАРЯ ЗА ВНИМАНИЕТО!

Лидия Гълъбова
каб.3606
тел. 02 / 965 39 15
E-mail: lgalabova@tu-sofia.bg
